

Ahmed
Lutfi
Efendi'nin
Sofular
Camii
haziresindeki
mezar taşı -
Aksaray
İstanbul

Ėāmûs'taki kelimeleri alfabe sırasına göre tertip ederek 53.000 kelimelik *Luğat-ı Kāmûs'u* hazırlamıştır. Aslı Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan bu eserin elif ve bâ harflerini ihtiva eden ilk iki cüzü 1282 ve 1286 yıllarında basılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, s. 896-901; Cemâleddin, *Osmanlı Tarih ve Müverrihleri (Âyine-i Zurefâ)*, İstanbul 1314, s. 121-125; *Osmanlı Müellifleri*, III, 136-137; Gövsa, *Türk Meşhurları*, s. 230; Ebûlulâ Mardin, *Huzâr Dersleri* (nşr. İsmet Sungurbey), İstanbul 1966, II-III, 262-265, 979-984; Münir Aktepe, "Vak'a-nüvis Ahmed Lutfî ve Tarihi Hakkında Bâzı Bilgiler", *TED, X-XI* (1981), s. 121-152; a.mlf., "Lutfî Efendi", *EP²* (İng.), V, 836-837; Bekir Kütükoğlu, "Vekâyinüvis", *İA*, XIII, 285-286.

MÜNİR AKTEPE

AHMED MÂHİR EFENDİ, Ballıklıazâde

(1860-1922)

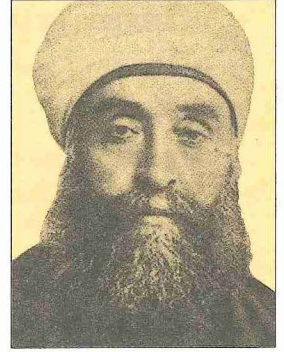
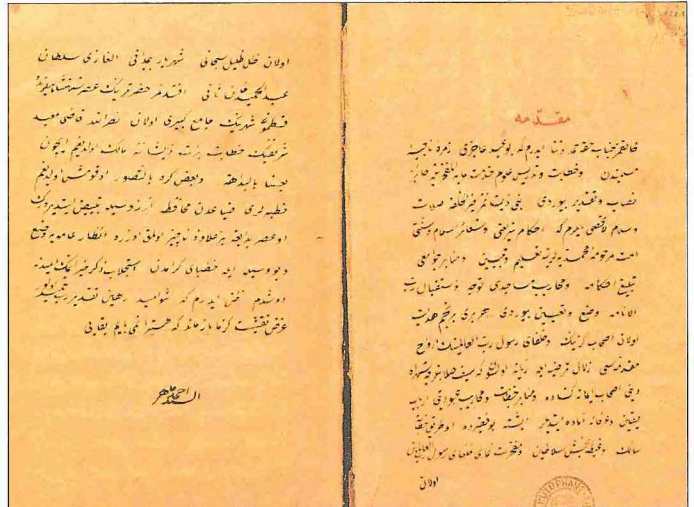
Son devir Osmanlı din âlimi
ve siyaset adamı.

Babası Seyyid Hâfız Mehmed Said, dedesi Hâfız Mehmed Nüreddin'dir. Bağlı bulunduğu aile aslen Kastamonulu olup Ballıkliefendizâde lakabıyla tanınmıştır. Ahmed Mâhir şeyh ve âlim Ahmed Hicâbî'den icâzet aldı (1300/1882-83). Kendisi de ders okutarak birçok talebeye icâzet verdi. 1901'de İstanbul'a gitti. Abdurrahman Paşa'nın himayesinde istinaf mahkemesi üyeliği ve çeşitli yerlerde hâkimlik yaptı. Bir süre Şûrâ-yı Evkaf başkanlığında bulundu. 1908'den itibaren siyasî hayata geçerek Meclis-i Meb'ûsan'da yedi yıl, Büyük Millet Meclisi ikinci devresinde de iki yıl milletvekilliği yaptı. Meclis-i Meb'ûsan'da bulun-

duğu sırada geçici reislik ve birinci reis vekilliği gibi görevlerde bulundu. Emekli olduktan sonra şehremaneti müşavirliğine tayin edildi. Dârülfünun İlahiyat Fakültesi'nde ve Medresetü'l-vâizîn'de on üç yıl tefsir ve kelâm okuttu. İstanbul pâyesini, ikinci rütbe Mecidî ve üçüncü rütbe Osmânî nişanlarını aldı. Ayrıca Sultan Reşad tarafından kıymetli bir kürk, *ferace**, çok değerli bir tesbih ve iki adet saatle ödüllendirildi. Görevli olarak Medîne-i Münevvere'ye ve Rumeli'ye seyahatler yaptı. 4 Eylül 1922'de Kastamonu'da vefat etti.

Eserleri. 1. *el-Muhkem fi şerhi'l-Hikem*. En hacimli eseri olup İbn Atâullah el-İskenderî'ye ait *el-Hikemül-'Atâ*'iyye'nin şerhidir. Asıl eserde bulunan 321 *hikmet**, Arapça asılları ve tercümeleri verildikten sonra oldukça geniş bir şekilde açıklanmıştır. Bu açıklamalar tasavvufî, dinî remizler ve tabirler bakımından çok zengindir. Eser iki cilt halinde basılmıştır (İstanbul 1323, 628 sayfa). 2. *Hutbe Mecmuası*. Türkçe bir mukaddimeden sonra yetmiş iki Arapça hutbeden meydana gelen eserin (İstanbul 1316, 87 sayfa) bir yazma nüshası Millî Kütüphane'dedir (06 Mil A 4987, 48 varak). 3. *el-Fâtîha fi tefsiri'l-Fâtîha*. Müellifin tefsir dersi notlarından ibaret olup basılmıştır (İstanbul 1331, 69 sayfa). 4. *Mu'cizât-ı Kur'âniyye*. Kitabın birinci kısmı, yazarın 1324-1325 (1908-1909) yıllarında gazetelerde yayımlanmış makalelerinden meydana gelmiş olup basılmıştır (İstanbul 1328, 280 sayfa). Aziz Demircioğlu'nun özel kütüphanesinde bulunan müellif hatıyla 278 sayfa olan ikinci kısmı ise henüz basılmamıştır. 5. *Hâtırat*. Günlük hatıralarını yazdığı doksan üç yapraklık bir eser

Ahmed
Mâhir
Efendi'nin
kendî hatıyla
yazdığı
*Hutbe
Mecmuası*
adlı eserinin
ilk iki sayfa
(Millî Kütüphane,
06 Mil A, nr. 4987)

Ahmed
Mahir
Efendi

olup torunu Ali Binkaya'nın özel kütüphanesinde mevcuttur.

Ahmed Mâhir Efendi kendi döneminde üslûbunun güzelliği ve hitabetteki üstün başarısıyla dikkati çekmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdülkerim Abdülkadiroğlu, "Ahmed Mahir Efendi'nin İstanbul Hayatı, Verdiği İcazetler ve Üç Eseri ile Elyazısı Hatıratı Üzerine Notlar", *Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Sempozyumu (19-21 Ekim 1988)*, Ankara 1989, s. 71-82; Tahsin Önemli, "Ahmed Mahir Efendi'nin Hikemiyyat Şerhi", a.e., s. 83-89.

ABDÜLKERİM ABDÜLKADİROĞLU

AHMED el-MANSÛR

(أحمد المنصور)

Ebü'l-Abbâs Ahmed el-Mansûr-Billâh
b. Muhammed el-Mehdî es-Sa'dî
(ö. 1012/1603)

Fas sultanı
(1578-1603)

956 (1549) yılında Fas'ta doğdu. Babası, hânedanın ikinci sultanı olan Muhammed eş-Şeyh el-Mehdî, annesi hayır ve hasenâtıyla meşhur Mes'ûde bint

Ebû'l-Abbas Ahmed'dir. Ahmed el-Mansûr devrin ünlü bilginlerinden fıkıh, hadis ve sarf-nahiv okudu. Çeşitli askerî görevlerde bulunduktan sonra büyük kardeşi Ebû Mervân Abdülmelik ile birlikte, tahtı ele geçiren yeğenleri Muhammed el-Mütevekkil'e karşı mücadeleye girişti. Bir ara ağabeyi ile birlikte Cezayir'e sürüldü. Cezayir'e hâkim olan Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika siyasetine uygun olarak Fas hükümdarlığına Ebû Mervân Abdülmelik'i getirmeyi arzu ediyordu. Cezayir beylerbeyi Ramazan Paşa'nın yardımı ile yeğeni Muhammed el-Mütevekkil'i mağlûp ederek tahta çıkan Abdülmelik, Ahmed el-Mansûr'u veliaht tayin etti (983/1575-76).

İki yıl sonra Muhammed el-Mütevekkil'in, dostu olan Portekiz Kralı Sebastiyân'dan yardım istemesi ve kralın da 80.000 kişilik ordusuyla Fas'a çıkması üzerine veliaht Ahmed, kardeşi Abdülmelik'in yanında, Kasrülkebîr yakınında meydana gelen meşhur Vâdilmezhâzin Savaşı'na katıldı (4 Ağustos 1578). Bu savaşta Portekiz ordusunun hemen hemen tamamı, Abdülmelik'e yardım eden Türk kuvvetleri sayesinde imha edildi, geri kalanları da esir alındı; Kral Sebastiyân ise kaçarken nehirde boğularak öldü. Abdülmelik de savaş meydanında can verdi. Onun ölümü üzerine veliaht Ahmed aynı gün el-Mansûr unvanıyla sultan ilân edildi. 14 Ağustos 1578'de Fas'a girdi ve biat yenilendi. Ahmed el-Mansûr Vâdilmezhâzin Savaşı'ndan sonra Osmanlı Sultanı III. Murad'a ve diğer müslüman hükümdarlara yolladığı *beşâretnâme**lerle bu zaferi müjdeledi. Bunun üzerine müslüman ve gayri müslim pek çok hükümdar değerli hediyeler gönderip hem bu zafer hem de tahta geçişi dolayısıyla kendisini tebrik ettiler.

Büyük ümitlerle tahta çıkan Ahmed el-Mansûr öncelikle içteki çeşitli meseleleri halletti. Daha sonra ordu ve saray teşkilâtını Osmanlılar'ı örnek alarak yeniden tanzim etti. Kumandanlarına "beylerbeyi" ve "paşa" gibi Türk unvanları verdi.

Osmanlı Padişahı III. Murad'ın gönderdiği hediyeleri az bulan Ahmed el-Mansûr'un onun tebrik mesajına cevap vermeyi ihmal etmesi Sa'dîler'le Osmanlılar arasındaki münasebetlerin bozulmasına sebep oldu. Kaptanıderyâ Kılıç Ali Paşa (Uluç Ali Paşa) Ahmed el-Mansûr'u sevmediği için Sultan Murad'ı Mağrib'e asker sevketmeye teşvik etti ve

sonunda padişah, Ahmed el-Mansûr'un üzerine bir ordu göndermeye karar verdi. O bunu haber alır almaz meşhur kumandanı Ebû'l-Abbas Ahmed ile kâtibi Ahmed b. Yahyâ'yı değerli hediyelerle İstanbul'a gönderdi. Kılıç Ali Paşa yolda karşılaştığı bu iki elçiye geri çevirmek istedi. Daha sonra kumandanı yanında alıkoyup kâtibin İstanbul'a gitmesine izin verdi. Ahmed b. Yahyâ, Ahmed el-Mansûr'un gönderdiği hediyeleri III. Murad'a takdim etti ve mesajını iletip özür diledi. III. Murad hediyeleri ve sultanın mazeretini kabul etti; Kılıç Ali Paşa'ya da geri dönmesini emretti. Böylece iki devlet arasındaki münasebetler düzeldi ve karşılıklı olarak elçiler gidip geldi. Osmanlı ordusunun Mağrib'e hareketini haber alınca Fas'a kaçan Ahmed el-Mansûr da geri döndü ve âdeti halife gibi *Şaḥîḥ-i Buḥārî* okunarak karşılandı (1581).

Çeyrek asır devam eden hükümdarlığında Ahmed el-Mansûr'u meşgul eden başlıca meseleler, yeğeni Dâvûd b. Abdülmü'min'in isyanı (1579), Hlotlar'ın çıkardığı karışıklıklar, kendini halife ilân eden Karakuş'un (1585), Nâsir b. Abdullâh el-Gâlib'in (1594) ve veliaht oğlu Me'mûn'un isyanları olup hepsi kısa sürede bastırılmış ve devlet otoritesi sağlanmıştır. Askerî sahadaki başarıları arasında, Sahra üzerine büyük bir ordu sevk ederek burayı hâkimiyeti altına alması (1581), Sudan'ı istilâ etmesi (1591) ve Tinbüktü'ye girerek başta tanınmış âlim Ahmed Baba olmak üzere çok sayıda âlim ve fakihi Merakeş'e göndermesi sayılabilir. Ahmed el-Mansûr'un Sudan'ı bütün müslümanların kendi idaresi altında toplamak gibi siyasî maksatla zaptettiği söylenirse de asıl gayesi oradaki zengin altın yataklarını ele geçirmek ve bunları işleterek servet sahibi olmaktır. Nitekim bundan dolayı kendisine "Zehebî" lakabı verilmiştir.

Ahmed el-Mansur hem müslüman hem de gayri müslim hükümdarlarla diplomatik münasebetler kurmuş ve başarılı sonuçlar elde ederek bu sahadaki maharetini ispat etmiştir. Mısır ve Hicaz emîrleriyle devamlı irtibat halinde olmuş ve Mısırlı meşhur bilginlerin desteğini sağlamıştır. İspanya Kralı II. Philip onun, kendi hâkimiyetinde bulunan Portekiz'deki taht iddialarını desteklemesine mâni olmak için Asile'yi Sa'dîler'e terketmiştir (1592). İngiltere'yle karşılıklı dostluk ve yardımlaşmaya dayanan bir iş birliği tesis etmiş,

hatta İngiltere Kraliçesi Elizabeth ile İspanya'ya karşı ortak bir sefer düzenlemeyi kararlaştırmışlarsa da her ikisinin de aynı yıl vuku bulan ölümleri buna engel olmuştur. Fransa ile ilişkiler daha dar bir çerçeve içinde tutulmuştur. Zaten Fransa kırk yıl süren iç savaşlarla meşgul olduğundan buna imkân bulamamıştır. Ahmed el-Mansûr aynı başarıyı, başlangıçtaki hatalı davranışları bir yana bırakılırsa, Osmanlılar'la olan münasebetlerinde de göstermiş ve Osmanlı kuvvetlerinin Mağrib üzerine yürütmesine mâni olmuştur. Onun siyasî sahadaki en büyük hatası, idarî kabiliyeti olmamasına ve kötü ahlakına rağmen oğlu Me'mûn'u veliaht tayin etmekte ısrar etmesidir.

Son yılları oğullarının çıkardığı olaylar ve huzursuzluklarla geçti. Saltanatı boyunca başşehir Merakeş'ten pek az ayrılan Ahmed el-Mansûr, oğlu Me'mûn'u veliahtlıktan azl ve hapsedtikten sonra tekrar Merakeş'e dönmeye karar verdiyse de bu sırada çıkan veba salgını sebebiyle şehre dönmekten vazgeçti ve Fas yakınında el-Medînetülbeyzâ'daki sarayına gitti; bir müddet sonra orada öldü (11 Rebülevvel 1012/19 Ağustos 1603). Başka bir rivayete göre ise oğlu Ebû Fâris'i veliaht tayin etmek istediği için diğer oğlu Zeydân'ın annesi tarafından zehirlenerek öldürülmüştür. Nâşi, vasiyeti gereğince daha sonra Merakeş'e nakledilerek Mansûr Camii yanında inşa ettirdiği türbeye defnedildi.

Uzun boylu, geniş omuzlu, açık tenli ve siyah saçlı bir kişi olan Ahmed el-Mansûr iyi bir diplomat ve güçlü bir devlet adamıydı. Önemli işlerde istişareyi ihmal etmezdi. Çarşamba günleri, müşavere ve divan günüydü. O gün ileri gelen devlet adamlarıyla görüşür, fikirlerini alır ve halkın şikâyetlerini dinlerdi. Sa'dîler en parlak devrini onun zamanında yaşamıştır.

Ahmed el-Mansûr, Vâdilmezhâzin Savaşı'nda elde ettiği ganimet, esirlerden aldığı fidyeler ve Sudan'ın zaptedilmesiyle sahip olduğu servetle bazı ıslahat ve imar faaliyetlerinde bulundu. Köprüler, kaleler ve Merakeş'te yaklaşık yirmi yılda tamamlanan Kasrülbedî* adlı muhteşem bir saray yaptırdı. Şeker kamışı üretimine ve şeker sanayiine büyük önem verdi. Şekerin ihraç malları arasında önemli bir yeri vardı. Bu arada yeni ticarî vergiler ihdas etti ve vergilerin nakit yerine aynî olarak ödenmesini istedi. Vergilerin çok ve ağır olması pa-

halılığa ve halk arasında huzursuzluklara sebep oldu. Hatta halk bu yüzden Nâsir b. Abdullah'ın isyanını destekledi.

Onun zamanında mevlid kandilleri ve ramazan bayramları resmî bayram olarak kutlanı, törenlere ülkenin her tarafından gelen bilginler, sûfîler ve devlet adamları katılırdı. Ayrıca fakir çocukları sünnet ettirir ve onlara hediyeler dağıtırdı. Onun giydiği ve bundan dolayı **mansûriyye** adını alan bir elbise çeşidi daha sonra fakihler ve devlet adamları tarafından da giyilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Les Sources inédites de L'Histoire du Maroc, Archives et Bibliothèques d'Angleterre (nşr. Henry de Castries), Paris 1918, I, 490-514; İbnü'l-Kâdî, *Cezvetü'l-İktibâs*, Rabat 1973-74, I, 114-116; Mehmed b. Mehmed, *Nuhbetü't-tevârîh ve'l-ahbâr*, İstanbul 1276, s. 134; Muhibbî, *Hulâsatü'l-eser*, I, 222-225; Münecim-başı, *Sahâifü'l-ahbâr*, İstanbul 1285, III, 263; Ahmed es-Selâvî, *Kitâbü'l-İstikşâ* (nşr. Ca'fer en-Nâsirî — Muhammed en-Nâsirî), Dârülbeyzâ 1954-56, V, 89-194; Hammer (Ata Bey), VII, 44 vd., 110; Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/2, s. 222-223, 268-269; Ziriklî, *el-A'âm*, I, 224; Abdülkerîm Kerîm, *el-Mağrib fî 'ahdî'd-devleti's-Sa'diyye*, Rabat 1398/1978, s. 97-336; İbrâhim Harekât, *el-Mağrib 'abre't-târîh*, Rabat 1405/1985, II, 262-277; a.mlf., *es-Siyâse ve'l-mücteme 'a fi'l-'asri's-Sa'dî*, Dârülbeyzâ 1408/1987, s. 75-89; Jamil M. Abu'n-Nasr, *A History of the Maghrib in the Islamic Period*, London 1987, s. 14, 214-219, 220, 223, 231-232, 234; C. Funck-Brentano, "Mansur", *IA*, VII, 296-300; Bekir Kütükoğlu, "Murad III", *IA*, VIII, 621-622; A. Cour, "Sa'dîler", *IA*, X, 43; E. Lévi-Provençal, "Ahmad al-Manşûr", *El²* (İng.), I, 288-289; R. Le Tourneau, "Fâs", *El²* (İng.), II, 819.

HULÛSİ YAVUZ

AHMED b. MENÎ'

(أحمد بن منيع)

Ebü Ca'fer Ahmed b. Menî'
b. Abdîrahmân el-Begavî
(ö. 244/858-59)

Horasanlı tanınmış hadis hâfızı.

Meşhur müfessir ve muhaddis Ebü'l-Kâsım Abdullah el-Begavî'nin ana tarafından dedesidir. Horasan başta olmak üzere birçok ilim merkezini gezerek Süfyan b. Uyeyne, Ebü Bekir b. Ayyâs, Abdullah b. Mübârek ve Yezîd b. Hârûn gibi ünlü muhaddislerden ders aldı. Hadis ilminde **hâfız*** mertebesine ulaştı. Daha sonra Bağdat'a yerleşip ölünceye kadar orada hadis öğretimi ile meşgul oldu. Talebeleri arasında, başta Buhârî olmak üzere, diğer *Kütüb-i Sitte* müelliflerinin yanı sıra Muhammed b. İshak es-Sâgânî, İbn Huzeyme ve kendi toru-

nu Ebü'l-Kâsım Abdullah el-Begavî de bulunmaktadır. Buhârî ondan bir râvî aracılığı ile aldığı hadislerle *Şahîh*'inde, doğrudan aldıklarına da diğer eserlerinde yer vermiştir. Hadis münekkitleri tarafından **sadûk***, **sika*** ve **hüccet*** kabul edilmiştir.

İlmî seviyesi bakımından çağdaşı Ahmed b. Hanbel'e yakın olduğu kabul edilen İbn Menî'nin Kur'an-ı Kerim'i kırk yıl boyunca üç günde bir hatmettiği rivayet edilir. Bütün kazancını ilim uğrunda harcamıştır. Seksen dört yaşlarında vefat ettiği zaman, kitapları dışında, satılan eşyası ancak yirmi dört dirhem tutmuştur. Kaynaklarda sözü edilen *Müsned*'inin günümüze gelip gelmediği bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, V, 160; Zehebî, *A'âmü'n-nübelâ*, XI, 483-484; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 482; İbn Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, I, 84; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 105.

M. ALİ SÖNMEZ

AHMED el-MENÎNİ

(أحمد المنيني)

Ebü'n-Necâh Şihâbüddîn Ahmed
b. Ali Ömer el-Menîni el-Osmânî
(ö. 1172/1759)

Osmanlı âlimi,
tarihçi, edip ve muhaddis.

6 Mart 1678'de Şam köylerinden Menîn'de doğdu. Şam bölgesinin tanınmış bir ulemâ ailesine mensuptur. Trablus-şam'ın Birkail köyünden olan babası, önce Şam'da Sâlihîyye'ye, daha sonra 1636'da Menîn köyüne yerleşmiş âlim bir kimse idi. İlk tahsilini bu köyde yapan Menîni, on üç yaşlarında Şam'da bulunan kardeşinin yanına gitti ve orada tahsiline devam etti. Aralarında Ebü'l-Mevâhib el-Hanbelî ve Abdülganî en-Nablûsî gibi tanınmış âlimlerin de bulunduğu birçok hocadan ders aldı. Şam'ın önde gelen mutasavvıfları vasıtasıyla Nakşibendî, Kâdirî ve Halvetî tarikatlarına intisap etti. Başta Emevî Camii olmak üzere birçok medresede müderrislik yaptı, edebiyat ve şiirle de meşgul oldu. Emevî Camii'nde *Beyzâvî Tefsiri* ve *Şahîh-i Buhârî*'nin yanı sıra çeşitli dersler okuttu. Aralarında *Silkü'd-dürer* müellifi Murâdî'nin babası Ali b. Muhammed el-Murâdî'nin de bulunduğu birçok talebe yetistirdi. İki defa İstanbul'a giden Menîni, *Târîh-i 'Utbi'* adıyla bilinen *Sîretü'l-Yemîni'*ye yaz-

dığı şerh dolayısıyla İstanbul'da büyük ilgi gördü ve kendisine Süleymaniye müderrisliği pâyesi verildi. Ayrıca Şam Sümeysâtiyye ve Umeriyye medreseleri mütevelliliği ile Emevî Camii hatipliğini de yapan Menîni, 17 Şubat 1759'da Şam'da öldü.

Menîni'nin en önemli eseri, Utbî'nin Gazneli Sultanı Yemînüddeve Mahmûd b. Sebûk Tegin devrine ait *Sîretü'l-Yemîni'* (*et-Târîhu'l-Yemîni'*) adlı tarihine yazdığı iki ciltlik şerhtir (Kahire 1286). *el-İ'âm bi-fezâ'ili's-Şâm* adlı diğer eseri ise yazma halindedir. *el-İ'âm* Şerif Mehmed Efendi tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bahâeddin el-Âmilî'nin *Vesiletü'l-fevz ve'l-emân fî medhi şâhibi'z-zamân* isimli Mehdi hakkındaki kasidesine yaptığı şerh, Âmilî'nin *el-Keşkü* adlı eseriyle birlikte basılmıştır (Bulak 1288, Kahire 1305). Ayrıca, *el-Kavlû's-sedîd fî muttasılı'l-esnâid* (hocalarının isnadlarını verdiği eseri); *Şerhu's-şadr bi-şerhi urcûzeti istinzâli'n-naşr bi't-tevessül li-ehli Bedr* (Kahire 1281); *Şerhu Câhiliyyeti'l-kader bi-esmâ'i aşâbi seyyidi'l-melâ'iketi ve'l-beşer*; *Mevâhibü'l-mücîb fî hasâ'isi'l-habîb* ve bunun şerhi *Fethu'l-karîb*; *Dîvân* ve diğer bazı manzum eserleri ile *İdâ'etü'd-derârî fî Şerhi Şahîhi'l-Buhârî* adlı eksik bir Buhârî şerhi vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Murâdî, *Silkü'd-dürer*, Bulak 1301, I, 133-145; İsmet, *Tekmiletü's-Şakâik*, s. 30-31, 70; Serkis, *Mu'cem*, II, 1305, 1311, 1808; Brockelmann, *GAL*, II, 364, 547; *Suppl.*, II, 391-392, 596; Ziriklî, *el-A'âm*, I, 175; Abdülhay el-Kettânî, *Fihrisü'l-fehâris*, II, 979; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, II, 15-16; Babinger (Üçok), s. 318.

(DİA)

AHMED MİDHAT EFENDİ

(1844-1912)

Yazar, gazeteci, romancı ve nâşir.

Rus işgali üzerine 1829'da Kafkasya'yı terke mecbur kalan bir anne ile, Anadolu'dan gelip İstanbul'a yerleşmiş bir babanın oğlu olarak Tophane semtinde dünyaya geldi. Orta halli bir esnaf ailesi içinde ve güç şartlar altında yetişti. Babasının ölümü üzerine, ağabeyinin memuriyette bulunduğu Vidin'e gitti (1857). Orada başladığı sıbyan mektebini Tophane'de bitirdi (1861). Midhat Paşa'nın Niş valiliği sırasında yine ağabeyi ile Niş'e gitti, rüşdiye tahsilini orada tamamladı. Mithat Paşa'nın Tuna valiliği